

Bibliografie

1. Estonian digital prescription system - how does it work?,
http://www.haigekassa.ee/eng/digital_prescription;
2. Supplementary benefit for pharmaceuticals,
<http://www.haigekassa.ee/eng/benefits/supplementary-benefit-for-phar>;
3. The digital prescription ranked first in the category of e-health and environment projects at a e-service contest, <http://www.haigekassa.ee/eng/ehif/news?news=the-digital-prescription-ranke>;
4. The Estonian Health Insurance Fund earned Finnish quality innovation award for the development and implementation of the digital prescription system, <http://www.haigekassa.ee/eng/ehif/news?news=the-estonian-health-insurance--2>.

ATITUDINI ȘI COMPORTAMENTE DE UTILIZARE A SERVICIILOR STOMATOLOGICE

Zinaida Gurev, Mircea Buga

Școala de Management în Sănătate Publică USMF "N. Testemițanu"

Summary

Attitudes and behaviors use dental services

Both the health of a people and population health education is essential as chronic diseases are spreading around the world. Awareness of the consequences of lifestyle gives the opportunity to improve general health. The level of dental morbidity influences many diseases of internal organs and vice versa the affected state of internal organs influences oral health. Physical and mental health is the main factor determining the productivity of a nation, requiring a pronounced monitoring.

Rezumat

Atât sănătatea unui popor, cât și educația pentru sănătate a populației este esențială pe măsură ce bolile cronice se răspândesc în întreaga lume. Conștientizarea consecințelor stilului de viață oferă oportunitatea îmbunătățirii sănătății generale. Nivelul morbidității stomatologice are o influență asupra multiplelor maladii ale organelor interne și invers starea afectată a organelor interne influențează starea sănătății orale. Sănătatea, fizică și mintală, este factorul principal care determină productivitatea unui popor, necesitând monitorizare accentuată.

Actualitatea

Dorința de integrare a Republicii Moldova în Comunitatea Economică Europeană - un vast spațiu în care funcționează principiile liberei circulații a produselor, serviciilor, persoanelor, capitalurilor și în care există o amplă legislație, precum și numeroase standarde - ne obligă să acordăm o mult mai mare atenție managementului calității medical, produselor și serviciilor în domeniu prin principiul de prevenție. Datorită globalizării și progreselor rapide din tehnologiile serviciului, atât competitivitatea medicului cât și îmbunătățirea calității în medicină, este în creștere și rezultatele sunt recunoscute ca fiind definatorii pentru evaluarea serviciilor de sănătate și a politicii sanitare.

Important de evidențiat că, prioritățile globale pentru sec. XXI elaborate de Organizația Mondială a Sănătății orientează țările spre asigurarea unui nivel înalt de sănătate pe parcursul întregii vieți. În domeniul stomatologiei pentru Republica Moldova, prioritară este implementarea măsurilor eficiente în profilaxia maladiilor stomatologice bazate pe un sistem stomatologic de management bine organizat, care să asigure micșorarea morbidității stomatologice și concomitent micșorarea resurselor financiare în domeniu ca metodă esențială pentru raționalizarea managementului financiar în sistemul de sănătate. Organizația Mondială a

Sănătății și organizațiile care pledează pentru sănătatea dentară au stabilit impunerea unor standarde pentru prevenirea afecțiunilor dentare. Întrucât nu există o listă care să stabilească niște evidente clare, au fost elaborate ghiduri ce recomandă atitudinea populației către menținerea sănătății orale, cu necesitatea efectuării controlului stomatologic de două ori pe an sau o dată pe an, pentru persoanele care prezintă risc minim de apariție a cariilor și afecțiunilor gingivale.

În țările europene există un sistem bine pus la punct, inclusiv pe partea de stomatologie, unde sunt impuse controale periodice, iar cei care nu se prezintă la acestea își pierd dreptul de a folosi asigurarea medicală, tocmai pe principiul că prevenția este mai puțin costisitoare decât tratamentul afecțiunilor grave. Datele ultimului Eurobarometru cu privire la sănătatea orală arată că - 83% dintre olandezi au fost cel puțin o dată la medicul stomatolog, urmați de danezi – 78%, luxemburghezii și germanii – 77.0%, francezii – 52%. Jumătate dintre ei au declarat că au fost la medic pentru un control sau detartaj, o treime au mers pentru un tratament banal, și aproape un european din cinci pentru tratament de urgență. [4]

Analizând datele statistice peste 32,2% din populația Republicii Moldova merg o dată pe an la medicul stomatolog, iar 46% nu merg la medicul stomatolog nici măcar o dată în an [1]. Aceste procente relevă o accesibilitate foarte redusă a populației la serviciile stomatologice.

Sănătatea orală nu stă pe lista priorităților, dar de cele mai dese ori este neglijată chiar și atunci când generează absențe dentare. O igienă orală precară poate crea evidente probleme dentare (afecțiuni gingivale, abcese, infecții, etc.), precum și afectarea stării generale a întregului organism. Vizitele regulate la stomatolog vor putea să surprindă obiceiuri noi nesănătoase care uneori se formează, sau schimbări de viață care contribuie la probleme dentare sau orale, astfel să fie corectate.

Materiale și metode

Cercetarea a vizat comportamentul de utilizare a serviciilor stomatologice, percepția populației urbane față de medicii stomatologi, accesul la serviciile stomatologice, gradul de informare cu privire la gratuitățile pe care le suportă statul cu privire la serviciile stomatologice, starea de sănătate dentară a populației urbane și comportamentul de igienă dentară, problemele cu care se prezintă la medic, precum și sursele de informare cu privire la sănătatea orală.

Studiul cu tematică stomatologică a fost desfășurat în mediul on-line și prin aplicarea chestionarelor, elaborate în acest scop de către autori. În cercetare au participat 1076 de respondenți (bărbați – 40,%, femei – 59,2%) din diferite sectoare ale orașului Chișinău. Datele primare au fost acumulate, prelucrate statistic pentru fiecare sector separat și pentru întreg teritoriul urban. Răspunsurile la întrebări ne-au oferit anumite informații despre pacienți, atitudinea acestora față de procesul de tratament, nivelul de satisfacție a asistenței stomatologice acordate, gradul de încredere a populației în medicii stomatologi, conștientizarea importanței unei igiene orale.

Rezultatele

Este bine cunoscut faptul că vizita la un cabinet stomatologic nu este printre cele mai dorite și mai așteptate evenimente. Acest lucru se întâmplă pentru că nu se apelează la un medic stomatolog atât de des pe cât ar trebui. Puțini cunosc că problemele dentare pot afecta starea generală a întregului organism. O importanță aparte este necesitatea consultației la medicul stomatolog, atunci când vorbim despre influența factorilor nocivi externi, cum ar fi fumatul și alcoolul. Știut este că, vasodilatația produsă de alcoolul consumat, combinat cu fumatul, favorizează, leziuni de diferite grade, cu sau fără sângerare, urmate în timp, de apariția unor formațiuni maligne. [5] Mulți dintre cei intervievați, în procent de $25,7 \pm 1.65$ la sută au răspuns că prezintă inflamații, ulceratii în cavitatea bucală, pe când $73,2 \pm 1.67\%$ nu prezintă modificări vizibile la nivelul cavității orale ($p < 0.001$), dar $49,5 \pm 1.89\%$ confirmă că există sângerare în

timpul periajului dentar, și $10.0 \pm 1.13\%$ din respondenți spun că există sângerare chiar și în timpul consumării alimentelor ($p < 0.001$).

În ciuda ultimilor descoperiri legate de modul de comunicare cu pacientul și controlul durerii, frica de medicul stomatolog, anxietatea continuă să creeze probleme serioase atât pacientului cât și medicului practician. Studiile de evaluare a anxietății stomatologice, explorând sentimentul de frică constată precum că, cea din urmă influențează negativ tratamentul, determinând bolnavul să întârzie sau chiar să renunțe la procedurile stomatologice, chiar dacă este necesar. $49.0 \pm 1.89\%$ dintre respondenți le este frică în momentul când trebuie să meargă la medicul stomatolog, gândindu-se cu mult timp înainte la ziua programării, $30,4 \pm 1.74\%$ nu suportă instrumentul stomatologic pe dinți, $16,1 \pm 1.39\%$ gândul că nu vor suporta anestezia, și doar $8,1 \pm 1.03$ la sută nu le este frică și merg cu plăcere la medicul stomatolog.

Cu toate că una din cele mai mari probleme ale populației este frica de doctori, încrederea prea mare în starea generală de sănătate, inclusiv frica de cheltuieli generate de mersul la doctor, populația urbană evită controalele periodice, analizele generale și vizitele la stomatolog, recurgând la acestea doar în situații de criză. Lipsa banilor începe să-și spună cuvântul din ce în ce mai mult în rândul populației care au ajuns în situația în care nu-și mai permit să se îngrijească de sănătatea dentară. $22.0 \pm 1.57\%$ din cei chestionați au motivat reținerile de a merge la medicul stomatolog lipsa banilor. Aceste date nu ar spune nimic, dacă $47,9 \pm 2.73\%$ știu că au probleme, dar totuși evită vizitele la medicul stomatolog. $53,1 \pm 2.61$ la sută se adresează la medicul de specialitate doar când apar durerile ($p > 0.05$), când cariile se adâncesc, iar tratamentele devin anevoioase. Dacă am face un calcul, am ajunge la concluzia că este și mai puțin costisitor să mergem periodic la dentist și să tratăm o problemă înainte ca ea să genereze complicații, precum infecțiile care necesită tratament cu antibiotice, îmbrăcarea dintelui cu o coroană metalo-ceramică sau chiar înlocuirea lui totală.

Prevenirea este întotdeauna cea mai economică și confortabilă modalitate de tratament stomatologic, care ajută la păstrarea sănătății dinților pe tot parcursul vieții. Reținerrea față de controalele și intervențiile stomatologice este combinată adesea și cu ignoranța. $25.0 \pm 1.64\%$ dintre cei intervievați au răspuns că nu au dureri și nu-i interesează vizita la medicul stomatolog, $20,5 \pm 1.53$ la sută nu au dureri și nici nu prezintă interes vizita la medicul specialist.

Cunoștințele populației despre oferta de servicii stomatologice care sunt decontate de Compania Națională de Asigurări în Medicină sunt reduse și incomplete. În studiu au participat 700 de persoane din diferite sectoare ale orașului Chișinău, din ei $73,2 \pm 1.67\%$ prezentând poliță de asigurare, $25,8 \pm 3.25\%$ fiind neasigurați ($p < 0.001$). Doar $31,8 \pm 3.13\%$ dintre respondenți declară că au beneficiat de tratamente stomatologice compensate de CNAM, iar $58,8 \pm 2.42\%$ dintre cei chestionați nu au auzit că acest tip de tratamente pot fi gratuite.

Medicul curant de familie sau stomatolog sunt principalele surse de informare în ceea ce privește sănătatea orală prin folosirea produselor pentru curățirea dinților și igienizarea cavității bucale, constituind $50,2\%$. Internetul este a treia opinie ($10,2\%$), urmată de mass media ($8,2\%$). $4,4\%$ dintre respondenți sunt informați din familie, iar 6% se informează de la prieteni, studii, panouri informative, etc.

Igiena orală zilnică este esențială pentru a avea o dantura sănătoasă, o respirație proaspătă și a preveni apariția cariilor, în același timp fiind importantă în menținerea sănătății întregului organism. Conform ultimilor studii efectuate, s-a constatat că $70 \pm \%$ din bacteriile cavității bucale sunt îndepărtate în momentul periajului dentar. Gradul de utilizare a produselor și soluțiilor de curățare și întreținerea igienei danturii în decursul zilei este scăzut. Doar $10,8 \pm 3.56$ la sută se spală pe dinți după mesele luate în timpul zilei, $33,8 \pm 3.07$ la sută dintre respondenți folosesc dușul bucal și $25,2 \pm 1.89\%$ nu intervin cu nimic asupra igienizării cavității bucale în timpul zilei ($p < 0.05$).

Sondajul privind gradul de informare asupra sănătății dentare a fost realizat în mediul on-line, în perioada 21-30.04.2012, cu scopul de a determina gradul de informare al cetățenilor cu privire la accesul către serviciile stomatologice. Studiul a fost realizat pe un eșantion de 172

de respondenți, majoritatea participanților au fost de gen masculin 94%, cu vârste cuprinse între 18 și 65 ani.

Conform sondajului, sursele de informare în ceea ce privește sănătatea orală rămân a fi internetul și medicul stomatolog 48,3±2.72%, și doar 8,2±3.63% medicul de familie ($p<0.001$), urmat de mass media 3.0%. Potrivit rezultatelor sondajului, populația nu este familiarizată cu normativul de vizite anual efectuate la medicul stomatolog; doar 18,4±3.41% dintre respondenți vizitează medicul stomatolog o dată la șase luni, majoritatea, într-un procent de 81,6±1.62% declară că efectuează vizita la medicul stomatolog doar în momentul când apar durerile ($p<0.001$). Pentru cei mai mulți respondenți, această vizită determinată de indicii ale existenței unei probleme, cum ar fi obturațiile 44.0±2.83%, sau tratamente endodontice 32.0±3.12%, extracții dentare 4.0±3.70%, controlul de rutină fiind o opinie doar pentru un procent mic, de 9.0±3.35 la sută. Rezultatele sunt alarmante, atunci când se analizează datele necesității intervenției stomatologice, unde mai mult de 75.0±1.64% din cei intervievați au declarat că necesită tratament stomatologic, fie la unu sau mai mulți dinți, urmat de sângerarea gingiei, de la periajul zilnic 77,7±1.57%. Motivul de a nu vizita medicul stomatolog sunt banii 30.0±3.16%, urmat de lipsa durerii și lipsa de timp 28.0±3.21%.

Acest fapt demonstrează că, descoperirea unei probleme stomatologice incipiente este imposibilă de către medicul specialist, comparativ cu norma de vizite anuale, indiferent în ce stare sunt dinții, unde medicul poate descoperi și rezolva problema apărută la timp. Schimbarea atitudinilor și comportamentelor față de sănătatea orală se poate realiza pe multe căi și în variate contexte, de la o discuție informală în familie până la participarea la o lecție de educație pentru sănătate în școală, de la o vizită în cabinetul dentar până la expunerea la mesaje persuasive din mass-media.

Concluzii

1. Insuficienta informare publică asupra importanței sănătății cavității bucale, precum și lipsa de informare asupra costurilor reale ale tratamentelor stomatologice ne plasează în rândul țărilor cu probleme mari și grave în ceea ce privește sănătatea dentară.
2. Lipsa de intervenții din partea autorităților în domeniul educației sanitare și a prevenției afecțiunilor stomatologice va aprofunda problemele ce se întind între ceea ce dorim din acest punct de vedere și ceea ce obținem în practică.
3. Lansarea /introducerea/ finanțarea unui program de sănătate orală de prevenire a cariilor prin sigilarea suprafețelor dentare la vârsta fragedă. Această procedură nu necesită utilizarea frezei dentare și oferă o protecție împotriva cariilor pentru câțiva ani. Tehnica nu include necesitatea periatului de două ori pe zi și nici a controalelor stomatologice la șase luni.

Bibliografie

1. *Anuar Statistic al Centrului National de Management în Sănătate, Chișinău, pe anii 2007-2011* www.cnms.md
2. Dobrota N. *Economia politică: O tratare unitară a problemelor vitale ale oamenilor*, București, 2002
3. Dental Holidays Thailand *Professional and affordable Dental treatment plus holiday* Dental
4. *Eurobarometru – Pagina Medicala.ro*
5. Petre A *Protetică Dentară Foxă Ocluzologie*, București
6. Rîndașu I, „*Proteze dentare*”, București 1993
Surse ONLINE:
7. www.adevarul.ro/life/sanatate/Leziunile_bucale-risc_de_cancer_
8. www.emedic.ro/Articole1/791.htm
9. <http://ro.scribd.com/doc/30430402/Educatie-Pentru-Sanatate-Si-Comunicarea-in-Educatia-Pentru-Sanatate>